



Hva skal til for at barn og unge som vokser opp med dårlig råd, kan få det bedre?

Ungdomspanelet's innspill til regjeringens lavinntektsstrategi





Bufdir

BARNE-, UNGDOMS-
OG FAMILIEDIREKTORATET

Postadresse:
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Sentralbord:
466 15 000

Utgitt:
2020

ISBN:
978-82-8286-347-6

Illustrasjonsfoto:
Tine Poppe

bufdir.no

Innhold

1. Om ungdomspanelet	4
2. Slik har ungdomspanelet jobbet	6
3. Anbefalinger fra ungdomspanelet.....	8
3.1 Anbefalinger for å styrke økonomien.....	8
3.2 Anbefalinger for økt deltagelse på fritiden	8
3.3 Anbefalinger for en bedre skole	8
3.4 Anbefalinger for bedre tilgang til arbeidsliv	9
3.5 Anbefalinger for god omsorg.....	9
3.6 Anbefalinger for gode og tilgjengelige helsetjenester	9
3.7 Anbefalinger for en mer stabil bosituasjon og trygge nabolag	9
4. Panelets tanker og drøftinger	11
4.7 Tanker om økonomi.....	12
4.8 Tanker om økt deltagelse på fritiden	13
4.9 Tanker om en bedre skole	14
4.10 Tanker om bedre tilgang til arbeidsliv	15
4.11 Tanker om god omsorg.....	16
4.12 Tanker om gode og tilgjengelige helsetjenester	17
4.13 Tanker om stabil bosituasjon og trygge nabolag.....	19

1. Om ungdomspanelet

1. Om ungdomspanelet

Ungdomspanelet ble etablert av Barne- og familiedepartementet i februar 2020. Panelet skal gi innspill til den nye samarbeidsstrategien for barn og unge som vokser opp i familier med dårlig råd.

Én tredjedel av ungdommene i panelet er rekruttert fra lokale organisasjoner, lag og foreninger, én tredjedel er rekruttert fra fritidsklubber og åpne møteplasser for ungdom, og én tredjedel er rekruttert fra ungdomsråd og elevråd.

Disse ungdommene er med i panelet:

- Mohamed A. Alhaj (17), Inderøy
- Claudia Almeida Alawi (17), Oslo
- Victoria Bjørnstad (16), Drammen
- Johannes M. Brekka (16), Kragerø
- Pamela Daniela Gil Gomez (17), Oslo
- Muhammad Hasnan Irfan (16), Oslo
- Ole Kristian Lona Moa (19), Stjørdal
- Tuva Nordøy (18), Kongsvinger
- Rian Adam Sadiq (17), Drammen
- Kari Boge Sigurdson (16), Vaksdal



Fra venstre: Tuva Nordøy, Mohammed A. Alhaj, Ole Kristian Lone Moa og Johannes M. Brekka

1. Om ungdomspanelet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har vært sekretariat for ungdomspanelet. Bufdir har rekruttert medlemmer til og satt sammen panelet, planlagt og gjennomført panelmøter og lagt til rette for digitalt samarbeid. Bufdir har dokumentert arbeidet og oppsummert anbefalingene panelet har kommet fram til. Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), Ungdom og Fritid, og Unge funksjonshemmede har bistått direktoratet i arbeidet.

Ungdomspanelet er ansvarlig for innholdet i denne rapporten.

Slik har ungdomspanelet jobbet

2. Slik har ungdomspanelet jobbet

Ungdomspanelet har hatt tre samlinger siden oppstarten i februar 2020. I tillegg har ungdommene jobbet både individuelt og sammen i grupper hjemmefra. På grunn av koronasituasjonen gikk panelet over til å jobbe digitalt fra mars.

Møter med politikere

Panelet hadde et oppstartsmøte med statssekretærutvalget, som er ansvarlig for å utarbeide samarbeidsstrategien, og de var på besøk hos barne- og familieminister Kjell-Ingolf Ropstad.

Gruppearbeid og hjemmeoppgaver

Panelet ble delt i tre grupper som skulle diskutere og gi innspill til ulike tema som vil tas opp i strategien. Før gruppearbeidet fikk panelet tilsendt notater med beskrivelse av dokumenterte, faglige utfordringer innen hvert tema.

Deretter svarte gruppene på spørsmål, dette eksempelet er hentet fra temaet god omsorg:

- *Hva er god omsorg for meg?*
- *Hva skal til for at min familie skal få og yte god omsorg?*
- *Hva kan min kommune og mitt lokalmiljø bidra med?*
- *Hva kan staten bidra med?*

Gi innspill til konkrete tiltak

Diskusjonene og refleksjonene skulle munne ut i konkrete tiltak som panelet mente at regjeringens lavinntektsstrategi burde legge vekt på. Panelet skulle vurdere tiltak på følgende nivåer:

- *ungdom som individ*
- *for familien*
- *på skolen*
- *i fritiden*
- *andre arenaer*

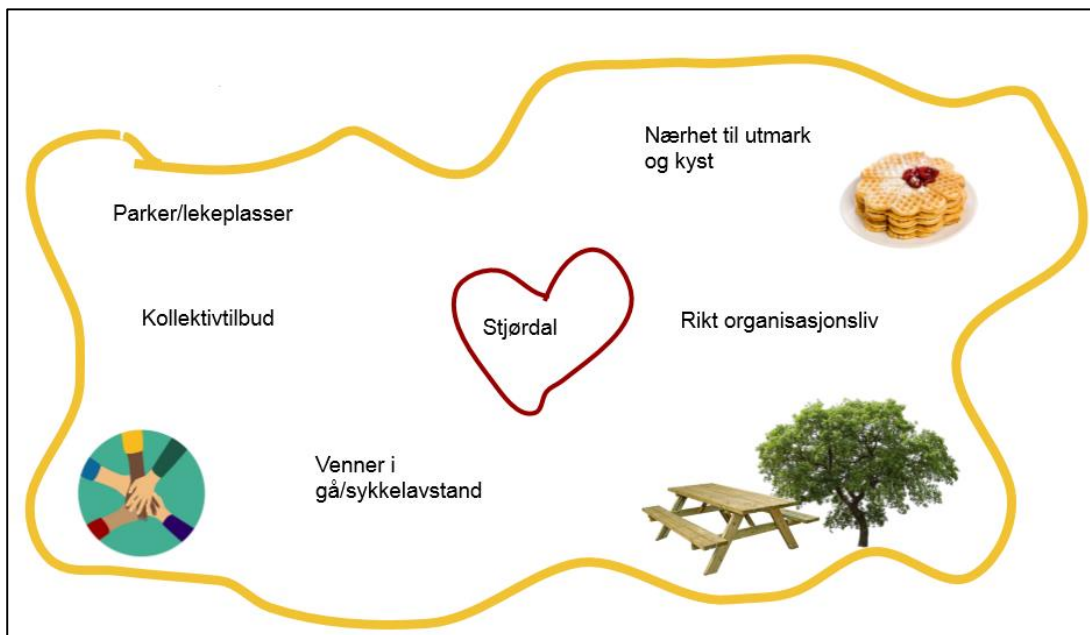
Arbeidsverktøyet *splotting*

For temaet *stabil bosituasjon og trygge nabolag* brukte panelet en metode som kalles *splotting*. *Splotting* går ut på å sette ord på hvilke steder som er trygge og viktige for oss. Stedene kan være abstrakte, konkrete, store eller små.

Først tegner man opp et hjerte midt på arket omringet av en organisk form. Deretter skriver man inn, tegner eller bruker bilder for å illustrere det som er viktig for seg selv. *Splottingen* setter ord på stedstilørighet, hva som er bra med nabolaget, og hva som er dårlig. På grunn av koronasituasjonen, kunne ikke panelet gå ut og spørre ungdom i nabolaget, men gjorde *splottingen* selv.

Slik har ungdomspanelet jobbet

Eksempel på en splot:



Dette ble resultatet av splottingen som panelet gjennomførte for temaet «stabil bostuasjon og trygge nabolag»:



3. Anbefalinger fra ungdomspanelet

I dette kapittelet har vi samlet anbefalingene fra ungdomspanelet til samarbeidsstrategien for barn som lever i lavinntekt. Anbefalingene er i stor grad fordelt på hovedtemaene som ungdommene har diskutert og jobbet med hjemmefra og på samlingene. Ungdommene har også valgt noen tema selv. Noen av anbefalingene kan plasseres under flere temaer, og er derfor nevnt to ganger.

3.1 Anbefalinger for å styrke økonomien

- Det må bli gratis for skoleelever å gå til legen, og å få legeerklæring. Fraværsgrensen i skolen rammer de unge med lite penger hardt - dette er urettferdig. Det er også mulig å la helsesykepleier få utstede fraværserklæringer.
- Det bør være gratis eller svært rimelig sunn skolemat både i grunnskolen og på videregående skole.
- Ungdom trenger økt tilgang til transport. Skoleskysskortet bør kunne brukes hele døgnet og «Hent meg»-ordningen bør utvides. Kollektivtransportnettet bør bygges ut, særlig på steder med spredt bosetting. Det bør bli mulig å ta trafikkert grunnkurs på 10. trinn og førerkort for klasse B på videregående skole.

3.2 Anbefalinger for økt deltagelse på fritiden

- Ungdomsklubber bør få bedre økonomiske og juridiske rammer. Det kan opprettes et fond som kommunene kan bruke til ulike tilbud til ungdom, for eksempel til åpne møteplasser som ungdomsklubber eller bibliotek.
- Det bør være bedre tilgang på sports- og parkanlegg for uorganisert aktivitet, både utendørsanlegg og tilgjengelig halltid inne. Dette bør samkjøres med flere BUA-ordninger som låner ut utstyr gratis.
- Panelet er positive til fritidskortet.

3.3 Anbefalinger for en bedre skole

- Utsatte elever sliter med fraværsgrensen. Fraværsgrensen bør derfor bli veiledende og danne utgangspunkt for individuell oppfølging. Hjemmeskole med innleveringer enkelte dager kan være aktuelt hvis eleven har behov for det.
- Det bør bli en bedre balanse mellom skole, lekser og fritid for å oppfylle barnekonvensjonen artikkel 31.

- Elevene bør få bedre veiledning innen utdanningsvalg og fremtidig jobb. Ungdom bør lære om personlig økonomi, hvordan skaffe seg en jobb i praksis, og hvilke rettigheter de har i arbeidslivet. Tilbudet «NAV i skolen» bør utvides til flere skoler.
- Det bør være bedre tilgang på helsesykepleier og psykolog i skolen.

3.4 Anbefalinger for bedre tilgang til arbeidsliv

- Alle arbeidsgivere over en viss størrelse bør få plikt til å ha ungdom og lærlinger i jobb. Dette er vinn-vinn: Arbeidsgiverne får fornyet arbeidskraft, og de unge får konkret arbeidserfaring.
- Det bør etableres en egen nettside for ungdomsjobber (som finn.no).
- Flere unge bør få mulighet til arbeidstrening via egen kommune, for eksempel i ungdomsklubben, i lokale lag og foreninger, eller i egen kommune.

3.5 Anbefalinger for god omsorg

- Det bør være tilbud om foreldrestøtte i alle kommuner. Det bør både være tilbud om informasjon, veiledning og kurs, og det bør finnes en møteplass hvor en kan møte andre foreldre og finne barnepass-løsninger.
- Familiekoordinator-prosjektet bør styrkes med tverrfaglige lag som følger opp hver enkelt familie.
- Familievernkontoret bør ha mer kapasitet til familier med ungdom.

3.6 Anbefalinger for gode og tilgjengelige helsetjenester

- Det bør ikke være egenandel hos lege og spesialisthelsetjeneste for barn.
- Helsestasjon for ungdom i de større kommunene bør være mer tilgjengelig, for eksempel ha lengre åpningstider og være åpne flere dager i uka.
- Det bør satses mer på oppsøkende hjelp for ungdom med rusproblemer der ungdom er, og foreldre med rusproblemer og barna deres bør få gratis og bedre hjelp.
- Offentlig støtte til briller og tannregulering for barn bør økes.

3.7 Anbefalinger for en mer stabil bosituasjon og trygge nabolag

- Det bør etableres flere åpne møteplasser for ungdom for både organisert og uorganisert aktivitet, som lekeplasser, skateparker og fotballbinger.

Anbefalinger fra ungdomspanelet

- Det kan etableres ungdomskafeer (for eksempel på biblioteker) som ungdom kan drive selv, og som kan fremme inkludering på tvers av generasjoner og kulturer.
- Det bør legges mer vekt på å etablere funksjonelle parker og gode uteområder for lek, tur og rekreasjon. Fellesarealer og gangveier bør være opplyste og trygge.

4. Panelets tanker og drøftinger

I dette kapittelet gjengir vi utdrag fra tankene og refleksjonene ungdomspanelet gjorde seg da de drøftet de ulike temaene og utfordringene.

Et tema som ble løftet fram ved flere anledninger, var betydningen av ungdomsklubber. Før vi går inn på de ulike hovedtemaene panelet jobbet med, vi vi derfor trekke fram hvilke tanker de gjorde seg om den viktige hjertesaken *ungdomsklubber*:

Ungdomsklubben – den viktigste åpne møteplassen for ungdom

Panelet mener at ungdomsklubber er viktig som trygge og gode møteplasser for ungdom. Ungdom trenger et sted å være – og mange foretrekker et tilbud som ikke har faste oppmøtetider og dager. Klubbene brukes av ulike typer ungdom, og blir i størst grad brukt av ungdom i lavinntektsfamilier. I noen klubber er det viktig for de unge at det serveres mat. Tilbud om klubb vil bidra til økt deltagelse blant ungdom på fritiden, og er både et alternativ og et supplement til organiserte fritidsaktiviteter.

Gode ungdomsklubber har aktiviteter basert på unges egne ideer og muligheter. Ungdom har ulike interesser, og det er viktig at unge får gjøre det de vil. Unge ønsker både noen faste og noen hengeaktiviteter. Panelet vil ha trygge voksne på klubbene som holder seg litt i bakgrunnen. Det er viktig at tiltakene ikke er voksenstyrt, men at de voksne kan bidra når de unge selv ønsker det.

Ungdomsklubber er også viktige for å oppleve mestring og bygge erfaring. Mange får tilbud om ulike kurs i klubbene. Kursene og temakveldene kan være i ulike ferdigheter, eller det kan være holdningsskapende arbeid, for eksempel mot rasisme. Unge bidrar i klubben som frivillige og etter hvert gjennom oppdrag. Dette gjør at unge kan bygge en CV som gir nye muligheter.

«Vi i klubbstyret må alltid kjempe om penger til klubben».

Panelet er bekymret for økonomien til klubbene, og opptatt av at klubbene får gode og stabile rammevilkår. Panelet har drøftet om tilbud om for ungdomsklubber bør være lovpålagt i hver enkelt kommune, eller om den beste løsningen er å ha et fond som gjør det lettere for alle kommuner å ha tilbud om åpne møteplasser for ungdom.

4.7 Tanker om økonomi

Panelet mener at unge må lære mer om personlig økonomi. De må lære konsekvenser av valgene de tar. Når du har dårlig råd, kan du ende opp med å gjøre dumme valg, som for eksempel å ta opp dyre forbrukslån (ref. Luksusfellen) eller gjøre kriminelle handlinger. Skolen bør ha faste timer om personlig økonomi som lærer ungdom om lån, renter, regninger, sparing osv.

«Det koster skjorta å reise kollektivt over kommunegrensa.»

Panelet er opptatt av ungdoms transportmuligheter, særlig for ungdom som bor utenfor de store byene. Det går ikke nok busser. Unge på bygda og utenfor storbyene har få muligheter for transport, utenom skoleskyss. Både månedskort og enkeltbilletter er veldig dyrt. Unge i byene har ikke det samme behovet, for her er det gode kollektive løsninger for å reise. Bil er ofte det eneste alternative i distriktene og helt nødvendig på bygda. Å ta kjørekort er også veldig dyrt. Kan det være mulig å ta lappen på skolen, eller få økonomisk hjelp til å ta førerkort for unge?

«Det er en utfordring at få lærere, og heller ikke helsesykepleier på skolene, plukker opp at elever lever med økonomiske problemer hjemme.»

Panelet mener at kosthold og sunn mat er viktig for at alle skal ha like muligheter til å gjøre det bra på skolen. Barn og unge som lever med lite penger, har ofte usunn eller liten tilgang til mat, slik at skolekantina blir viktig.

Maten i skolekantina må være rimelig å kjøpe, og den må være sunn. Det beste hadde vært om skolematen hadde vært gratis. En mulighet kunne vært et kantinekort der foreldre og kommunen kan sette inn penger.

«Kan vi få et eget kort med penger på til kantina? Vi har kantinekort, men hvis vi mister kortet koster det kr 100 i gebyr. Mange har ikke råd til å få nytt kort.»

Panelet har også diskutert om barnetrygden kan målrettes og differensieres for de som lever med lite penger, uten at det blir stigmatiserende?

4.8 Tanker om økt deltagelse på fritiden

Panelet mener det bør være mer balanse mellom skole og fritid – det er for mye lekser i skolen i dag. Dette gjelder særlig for de unge som sliter.

Ungdomskubbene er så viktige for oss! Men klubbene må alltid kjempe om penger. Vil ha klubber med fokus på unges egne ideer og muligheter. Tilbudet må være mest ungdomsstyrt. Ungdom har ulike interesser, og viktig at unge får gjøre det de vil. Vi ønsker noen faste og noen hengeaktiviteter. De voksne styrer ofte for mye – det blir for tungrodd. De unge må få mer plass. Trygge voksne er fint, de må gjerne holde seg litt i bakgrunnen. Det er viktig at tiltakene ikke er voksenstyrt, men at det er voksne til stede og nærværende som kan bidra når de unge selv trenger det.

«Ungdomskubbene er så viktige for oss!»

Panelet ønsker økte mulighet til å drive uorganisert idrett, både fotball, ski og skating. Det er viktig å se de ungdommene som ikke vil ha faste treninger og oppmøtetider, og som ikke vil forplikte seg til mye voksenstyrte greier. Det må være et tilbud for de som ønsker uorganiserte aktiviteter, som ikke har faste oppmøter og dager, men som man bare finner på og gjør når man har lyst.

Slike tilbud må få penger og kan organiseres sammen med eventuelt klubber/cafe. På landet er det mye uorganiserte aktiviteter, og frivilligheten spiller en stor rolle. Ofte er det de store organisasjonene med egne politiske rådgivere som får penger og blir lyttet til. Det er viktig at de små også blir hørt og trenger støtte. Panelet ønsker økt samarbeid mellom det offentlige og frivillige organisasjoner.

«Kan det opprettes et fond som kommunene kan søke på til aktuelle ungdomsaktiviteter?»

Fordi kommunene er ulike i størrelse og demografi, er det ikke nødvendigvis smart å lovpålegge fritidsklubber i mindre kommuner. Panelet tenker at det kan opprettes et fond som kommunene kan søke på til aktuelle ungdomsaktiviteter.

Det bør være mer ungdomsmedvirkning. Ungdomsråd må være med på å bestemme hva som skal være satsingsområder i budsjettperioden for ungdomsaktiviteter som «åpen hall» med mer. Det kan sikre at de unge får penger til det de ønsker å drive med.

Biblioteket er en viktig møteplass, mener panelet. Det er nyttig å kunne bruke skolene som møteplasser og til fritidsaktiviteter.

Utlånsordninger som BUA og Skattekammeret er veldig bra!

4.9 Tanker om en bedre skole

Panelet mener at fraværsgrense må tilpasses individuelt. Fraværsgrensene er bra for de sterkeste elevene og dårlig for de som sliter, og kan føre til at flere faller ut av skolen. For de med dårlig råd, er fraværsgrensen urettferdig. Det må være en oppgave for lærerne å ta kontakt med elevene om de har høyt fravær, fordi dette kan skyldes dårlig økonomi. Dette er viktig for at skolen kan legge til rette for individuelle tilpasninger og utøve skjønn ved fraværsgrenser og unges livssituasjon.

«Vi vil ha økt lærertetthet for å at det skal bli bedre relasjoner mellom elev og lærer.»

Panelet ønsker flere NAV-veiledere i skolen. Det er en utfordring at få, heller ikke helsesykepleier på skolen plukker opp økonomiske problemer. Hvis Lånekassen er sen med utbetalingene, blir det veldig vanskelig. For de unge som er i ferd med å falle ut av videregående skole, er det viktig å ha «NAV i skolen» for å hjelpe elevene å bli kjent med og få veiledning i møte med arbeidslivet.

«Det blir krise om Lånekassen er sen med utbetalingene.»

Panelet ønsker bedre rådgivere i utdanningsvalg, og i jobbsøking og økonomi. Hvor er jobbene ute i samfunnet? Elevene opplever at de får dårlige råd på skolen om hva de skal gjøre etter ungdomsskole og videregående skole.

«Faget utdanningsvalg i 10. klasse var dårlig. Det var bare reklame for kommunens egne skolelinjer slik at kommunen ikke skulle tape penger på at elevene flyttet til andre kommuner.»

Panelet opplever at kommuner anbefaler de unge til å ta utdanningsvalg som sikrer tilbudet i fylket framfor hva som er best for ungdommen selv. Panelet sier at dette oppleves som kun økonomisk motivert av kommunen, og at de ikke kan stole på rådene de får.

«Velger jeg idrett, eller tipp og bygg – hvilken jobb får jeg da? Det får jeg ikke vite noe om.»

Barn og unge har også rett til fritid og delta i lek og fritidsaktiviteter (barnekonvensjonen § 31). Det bør derfor være en balanse mellom skole og fritid – det er for mye lekser i skolen i dag. Særlig for de som sliter og ikke har mulighet for hjelp.

4.10 Tanker om bedre tilgang til arbeidsliv

De unge trenger jobb, inntekt, sosialt nettverk og noe meningsfullt å stå opp til om morgenen. Det å ha jobb er viktig for å gi trygghet, mestringfølelse, en identitet og mulighet til å klare seg selv og bo alene.

Arbeidsledige foreldre kan være utsatt for psykiske utfordringer – det er vanskelig å ikke kunne forsørge barna sine selv. Det må vektlegges fra myndighetene at arbeid gir mestring, inntekt og mening i livet.

For familien er det også viktig at de unge får muligheter, arbeidserfaring og eget nettverk. Det vil bidra til økt inntekt for familien som helhet.

For å bedre familiens totale økonomi bør det *lovfestes* rett til grunnskoleutdanning og voksenopplæring. Dette gjelder særlig de som er nye i Norge.

«Kvinner tjener ofte mindre enn menn, og enslige foreldre må ofte ha flere jobber for å klare seg med penger. Når man jobber mye, er det vanskelig å følge opp barna på en god måte, for eksempel med leksehjelp.»

NAV bør som et viktig likestillings- og integreringstiltak gi kvinner mer kvalifiserende utdanning og opplæring, slik at de kan få jobb som gir dem bedre lønn og tjene penger selv. NAV bør ta kontakt med familiene for å sjekke om kvinner ønsker å jobbe. Kommunen må være oppmerksom på at ikke foreldre begrenser en av partene til å ta inntektsgivende arbeid.

«Vi vil tjene våre egne penger! Det bør være lettere for unge å få sommerjobber og deltidsjobber.»

Noen kommuner har det som politikk at det skal være sommerjobber i kommunen for ungdom. Særlig de unge som trenger det mest. Alle arbeidsgivere bør generelt oppfordres til å ta inn sommerhjelp, men mange unge kan få jobb i regi av kommunen der de bor. Det er også viktig at de ungdommene som er yngre enn 18 år, får jobbe, og at kommunen prioriterer de som faktisk ønsker å jobbe og møter opp. Dette vil gi dem erfaring og nettverk – og forhåpentlig leder det til nye jobber.

«Ungdom mangler ofte muligheter og nettverk som kan skaffe dem sommerjobb.»

Ungdomsklubber er viktige arenaer for å bygge jobberfaring; først gjennom frivillighet, deretter gjennom oppdrag.

På klubben kan det være mulig å gi ungdom gratis kurs for å bygge erfaring. Slik kan de bygge en CV som gir nye muligheter til arbeid og Inntekt. Elever bør lære om søkeprosess til jobb på skolen.

Kommune og stat må bli flinkere til å gi gode utdanningsråd til unge for fremtidig arbeidsliv. Det er viktig å ikke undervurdere de unge. Rådgivningen i skolen bør bli mer konkret på hvilke utdanninger og jobber som kan passe for den enkelte.

«Hvordan får man folk, og særlig unge uten erfaring i arbeid når arbeidsplassene ikke er der?»

Ungdomspanelet uttrykker også stor usikkerhet rundt framtidens arbeidsmarked. Med koronapandemien som bakteppe er de opptatt av at mange avgangselever ikke får lære plasser, mange unge permitteres eller sies opp, arbeidsplasser legges ned, og det forventet høy arbeidsledighet i lang tid. Dette må adresseres.

«Ta inn lærlinger. Være rause med ulike mennesker slik at de kan fungere i et fellesskap på en jobb.»

Skolen må ikke undervurdere de unge selv om de kommer fra forskjellige oppvekstvilkår og kulturer. Det bør også ansettes folk i jobber (særlig det offentlige) som ikke snakker norsk. Verden er digital og flerspråklig.

4.11 Tanker om god omsorg

«God omsorg er vanskelig å gi når du ikke har penger til det nødvendigste i hverdagen. Mye penger gir ikke automatisk god omsorg, men gjør det lettere å bruke tid på omsorgsoppgaver.»

Fattigdom er relativt, og det er mange faktorer som gir familien dårlig råd. Fattigdom og rus går ofte hånd i hånd. Barn som vokser opp i rus, kan arve rusproblemet. Panelet er opptatt av trygge rusfrie møteplasser, både for å ha et sted å gå etter skolen og for å unngå presset med å ta med venner hjem for de som kanskje ikke har det så greit hjemme. Men det er viktig å ha venner, i hvert fall en.

For at vi unge skal oppleve god omsorg, trenger vi voksne vi kan snakke med og stole på. Det er også viktig at vi har en familie som bryr seg om oss, og at familiene har tilstrekkelig økonomisk handlingsrom.

«Det bør gis hjelp på en måte som ikke er stigmatiserende for den enkelte eller familien.»

For de familiene med dårlig råd er det viktig å tilpasse den økonomiske støtten individuelt, det bør være mulighet for differensiert barnetrygd. Det bør være økonomisk støtte til alle familier, og krisepakker til de som sliter mest.

Det er også viktig med god oppfølging av en familiekoordinator. Det kan gjøres i regi av NAV eller andre frivillige organisasjoner.

Det kan tilbys gratis støttegrupper og opplæring i foreldremestring, rusmestring og økonomi. Det er fint med positive aktiviteter og låneordninger for utstyr, spill osv.

4.12 Tanker om gode og tilgjengelige helsetjenester

«Det bør være gratis å få en legeerklæring når man går på videregående skole.»

Vi ønsker oss gratis helsetjenester på alle plan: tannlege, fastlege, sykehus, psykisk hjelp og medisiner. Helsetjenestene bør være åpne etter arbeids- eller skoletid. Kommunen kan også betale for reise til helsetjenester langt unna/utenfor kommunen.

«Det bør også være individuell oppfølging fra fastlege som kjenner meg, og mulighet for pengestøtte til å betale for psykolog eller legetimer.»

Gi helsesøster mulighet til å skrive ut fraværsmelding. Det bør være flere helsesøstre, og det trengs flere skoleplasser for dette yrket. Det bør være sosiallærer (sosialpedagogisk rådgiver) og helsesykepleier tilgjengelig på skolen i flere timer enn det er i dag. Helsesykepleier bør også spørre mer om hvordan unge har det hjemme og økonomi.

«Skolehelsetjenesten er så utrolig viktig for oss.»

Panelets tanker og drøftinger

Det er også mange unge som sliter psykisk, og det er viktig med tilgjengelig skolepsykolog på videregående skole. Skolen kan legge opp til at det snakkes mer om psykisk helse, for eksempel ved å markere Verdensdagen for psykisk helse tydeligere. Rådgivere og helsesøstre bør ta større del i undervisningen for å være synlige og bygge gode relasjoner til de unge.

Det bør finnes god informasjon om ulike tilbud på ungdomsskolen. Besøk fra ulike aktører som «Helsesista».

Familievernkontorene bør være mer til stede der de unge er. Det er fint med hjelp til å navigere på nettsider som tilbyr informasjon til unge, og at helsestasjoner er åpne lenge nok til å brukes av unge etter skoletid.

«Familiene må få god kunnskap til å hjelpe hverandre og gi hverandre råd når de trenger hjelp.»

Det er viktig med helhetlig oppfølging av familien om helsetjenester fra NAV, skole, helsestasjon og lege dersom noen blir syke. Man må være obs på konsekvensene dette har for familien og om mulig bidra med hjelp – også økonomisk. For eksempel at aleneforeldre kan få hjelp hjemme, en slags kveldsbarnehage, og en type «gi og bytt» av barnetøy.

Staten må bidra til at informasjonen er troverdig og tilpasset målgruppen om helse og ulike tilbud. De ulike tjenestene for unge, som barnevern, kriminalomsorg og rusbehandling må ses i sammenheng og kunne samarbeide. Bidra til at det lages og spres filmer og serier, som for eksempel Skam, om psykisk helse og hva som kan gjøres.

«Politikerne bør snakke mer om viktigheten av god psykisk helse og faren for å havne utenfor samfunnet.»

Det kan være en samlet side med god informasjon og utfyllende innhold (eksempel: utdanning.no). Panelet trekker også frem en god kilde til kunnskap om helsetjenester som nettsted der du kan ta kontakt med fagfolk (for eksempel ung.no). Frivillige kan bidra med lage opplegg / ha foredrag og workshops med fokus på helse og ta det med til skoler.

«Hvordan man ser ut, har noe å si for hvordan livet blir. Det er viktig at det ikke blir et klasseskille med for eksempel dårlige tenner.»

Nå må man betale for tannlege fra og med det året man fyller 18. Det bør være gratis tannlege til man er 19 år. Gutteres kjeve er ikke ferdig vokst før ca. 18 års alder, derfor bør det gå et år, minst, før man skal betale. Det bør også være gratis regulering for de som faktisk trenger dette.

4.13 Tanker om stabil bosituasjon og trygge nabolag

«Det er viktig å føle seg trygg og ha et sted å henge med venner.»

Det er viktig med møteplasser – som fritidsklubber. Men det må også være både organiserte og uorganiserte møteplasser som lekeplasser, skateparker og fotballbinger.

Nabolaget og møteplassene bør fremstå ryddige og gjerne ha kunst og mulighet for «streetart».

I byene er det viktig med parker og uteområder, og opplyste, trygge fellesarealer og gangveier. Det kan gi mindre kriminalitet.

Det bør være ungdomskafeer som de unge selv kan drive. Det bør være butikker og ulike spise- og matsteder/kafeer. Det bør være ulike aktiviteter som kan fremme inkludering mellom generasjoner og ulike kulturer, for eksempel på biblioteket.



Bufdir

Bufdir.no